

Lektion 17

Sakramenterne og dåben

Dåb og nadver er mere end vand, vin og brød. Kristne tror at både dåben og nadveren har afgørende betydning i den kristne tro. Hverken dåb eller nadver er til at forstå, men til at tro på og leve af. Men hvad sker der egentlig, når et barn bliver døbt? Gør det nogen forskel om man er døbt eller ej? Må alle gå til nadver, og hvilken betydning har nadveren?

Sakramente

Ordet sakramente kommer netop af det latinske *Sacramentum*, der igen er en oversættelse af det græske ord *mysterion*. Sammenkædning af ”hemmeligt/gådefuldt” med ”helligt” er med til at kvalificere ordet ”helligt”: Det hellige er noget, vi ikke helt kan gribe om, noget vi aner konturerne af, men som vi fornemmer er meget større end den flig, vi kan løfte.

Ordet *mysterion* bruges bl.a. i Markusevangeliet, hvor det oversættes med ”Gudsrigets *hemmelighed*”. Denne hemmelighed er, at Gudsriget er nærværende gennem Jesus og hans handlinger. Det er netop det, Jesu lignelser handler om, men kun få (disciplene) kan forstå det. Det egentlige sakramente er derfor Guds store handling over for menneskene gennem Jesu liv, død og opstandelse.

I folkekirken, såvel som i de andre protestantiske kirker, er der to sakramenter: Dåb og Nadver. Den katolske og den ortodokse kirke har syv sakramenter: dåb, nadver, konfirmation, bod, den sidste olie, ordination og ægteskab. Grunden til denne forskel er, at Luther gjorde op med Den katolske Kirkes opfattelse af sakramentet og reducerede antallet til to. Når Luther underkendte fem af sakramenterne, skyldtes det, at de ikke levede op til hans krav for, hvad der er et sakramente:

- Handlingen skal være indstiftet af Jesus. Det vil for Luther sige, at det er bibelsk bevidnet.
- Der skal være et ydre synligt tegn og en dybere usynlig betydning.
- Det skal være Gud selv, der handler i sakramentet.

Siden oldkirken har man haft den opfattelse, at et sakramente var kendetegnet ved at være noget, der havde et ydre tegn og en egentlig bagvedliggende mening/indhold. Det fastholder Luther og knytter desuden ”tro” til.

Tegn: den ydre konkrete handling

Betydning: Den bagvedliggende dybere betydning er i bund og grund frelsen i Kristus (det er det egentlige sakramente). Sakramentet er på en og samme gang både løfte og opfyldelse af løftet: Vi får frelsen givet ved sakramentet; samtidig fuldendes frelsen først, når vi dør.

Tro: Sakramentet får først betydning, når det modtages i tro (det betyder dog ikke, at det ikke gælder, uden at vi tror på det. Det får blot først betydning ved tro).

Det hører med til denne tanke, at troen aldrig er vores præstation. Derfor kan vi heller ikke fortjene frelsen. Det er en meget vigtig tanke for Luther, da han netop hævder, at troen er vigtig, for at gøre op med datidens gerningsretfærdighed (altså at vi selv kunne fortjene os til Guds frelse). Hvis sakramentet virkeliggøres blot ved at det udføres korrekt, så bliver det til et magisk ritual, hvor vi mennesker kan aftvinge Gud frelsen. Hvis det derimod er vigtigt, at det modtages i tro (en tro, vi har fået givet), er det ikke længere vores fortjeneste, ikke længere noget vi kan handle os til – og dermed heller ikke gerningsretfærdighed. For Luther er troen altid en gave, som Gud har skænket. Gud er dybest set både subjekt og objekt for vores tro. Luther mener i øvrigt også, at ordene, der bliver sagt under dåb og nadver, kan skabe tro.

Dåb

Medlemskort

Når man bliver døbt, bliver man medlem af Den Evangelisk Lutherske Kirke i Danmark. Det er altså ikke, som nogen tror, sådan, at man helt automatisk bliver meldt ind, når man bliver født i Danmark. Man kommer også til at høre til i en konkret menighed, ligesom man bliver en del af noget meget større, nemlig den store universelle kirke, der rummer alle kristne i verden.

Hvis man senere fortryder, kan man melde sig ud af folkekirken, men man kan ikke melde sig ud af dåben. Dåben er en engangshandling, der altid vil være gyldig. Derfor skal man heller ikke døbes igen, hvis man, efter at have meldt sig ud af kirken, melder sig ind igen. Man skal heller ikke døbes igen, hvis man er blevet døbt i en anden kirke og senere gerne vil være medlem af folkekirken.

Dåb i Bibelen

Allerede på Jesu tid brugte man dåben. Dåben blev forstået som en renseshandling, og den markerede en indgang til en religion eller en religiøs gruppering. Det var altså ikke noget Johannes Døberens eller Jesus fandt på for første gang.

Det, der er kendetegnende for dåben i Det Nye Testamente, er:

- Skift af tilhørsforhold: Dåben betyder et skift af den Herre, man tilhører. Der var på Jesu tid en klar todelt (dualistisk) verdensopfattelse, hvor man skelnede mellem lys og mørke, ondt og godt, Gud og djævelen, og dåben var en indgang til at høre til Jesus Kristus.
  - Se f.eks. Kol. 1,13: *Han friede os ud af mørkets magt og flyttede os over i sin elskede søns rige*
- Helligånden: I dåben modtages Helligånden.
- Løfte og formaning: Dåben er både et løfte og en formaning. Et løfte om en fremtidig fuldendelse af frelsen og en formaning om, at med dåben følger en ny etisk orientering, en ny måde at leve et moralsk rigtigt liv på.
  - Se f.eks. Rom 6,2-4;10-13: *Hvordan skulle vi, som er døde fra synden, stadig kunne leve i den? Eller ved I ikke, at alle vi, som er blevet døbt til Kristus Jesus, er døbt til hans død? Vi blev altså begravet sammen med ham ved dåben til døden, for at også vi, sådan som Kristus blev oprejst fra de døde ved Faderens herlighed, skal leve et nyt liv... For den død, han døde, døde han fra synden én gang for alle. Det liv, han lever, lever han for Gud. Sådan skal også I se på jer selv: **I er døde for synden, men levende for Gud i Kristus Jesus.** Lad derfor ikke synden herske i jeres dødelige legeme, så I adlyder dets lyster. Stil heller ikke jeres lemmer til rådighed for synden som redskaber for uretfærdighed, men **stil jer selv til rådighed for Gud som levende, der før var døde, så I bruger jeres lemmer for Gud, som redskaber for retfærdighed.***
- Fællesskab: Dåben fører ind til et menighedsfællesskab.
  - Se f.eks. 1. Kor. 12,12-13: *For ligesom legemet er en enhed, selv om det har mange lemmer, og alle legemets lemmer, så mange som de er, dog danner ét legeme, sådan er det også med Kristus. For vi er alle blevet døbt med én ånd til at være ét legeme, hvad enten vi er jøder eller grækere, trælle eller frie, og vi har alle fået én ånd at drikke.*

Det er usikkert, om Jesus selv døbte, men dåben er tydeligvis næsten fra begyndelsen en indgang til menigheden. Efter at Jesus er opstået fra døden, giver han disciplene besked om, at de skal døbe mennesker. Det kendteste sted er det, vi kalder missions- eller dåbsbefalingen:

»*Mig er givet al magt i himlen og på jorden. Gå derfor hen og gør alle folkeslagene til mine disciple, idet I døber dem i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn, og idet I lærer dem at holde alt det, som jeg har befaleet jer. Og se, jeg er med jer alle dage indtil verdens ende.*« (Matt. 28,18-20).

Dåben hører sammen med undervisning i, hvad Jesu budskab gik ud på. Blandt de første kristne var "læretiden" ganske grundig. Den bestod nemlig i 3 års "prøvetid" med forberedelse og undervisning. Først efter dåben, der foregik natten før påskemorgen, måtte man modtage nadveren.

I NT hører vi kun (tydeligt) om dåb af voksne. Man har dog muligvis døbt børn sammen med deres forældre. Dåb af børn har været fast praksis de sidste 16-17 hundrede år.

Man kan se tegn på, at der allerede var forholdsvis faste dåbsritualer på det tidspunkt, Det Nye Testamente blev nedskrevet. F.eks. kan man se antydningen af et ritual ud fra beretningen om Jesu dåb i Matthæusevangeliet og ud fra beretningen om Filipps dåb af den etiopiske hofmand i Apostlenes Gerninger 8.

Et tidligt ritual kan således have bestået af flg. 4 led

Ritual	Matt 3	ApG 8	Nuværende dåbsritual
1. Spørgsmål om hvorvidt der er noget, der er til hinder for at vedkommende bliver døbt	Da kommer Jesus fra Galilæa til Johannes ved Jordan for at blive døbt af ham. Men Johannes ville hindre ham i det og sagde: »Jeg trænger til at blive døbt af dig, og du kommer til mig?» (Matt. 3,13–15)	Mens de nu kørte hen ad vejen, kom de til noget vand, og hofmanden sagde: »Se, dér er vand, hvad hindrer mig i at blive døbt?» (ApG. 8,36–37)	Præsten spørger: " <i>Er barnet hjemmedøbt?/Er du tidligere døbt?</i> "
2. Bekendelse	og der lød en røst fra himlene: »Det er min elskede søn, i ham har jeg fundet velbehag!« (Matt. 3,17)	Filip sagde: »Tror du af hele dit hjerte, så kan det ske.« Han svarede: »Jeg tror, at Jesus Kristus er Guds søn.« (ApG. 8,37 – 38)	Spørgsmål ud fra trosbekendelsen (Forsager du Djævelen og alle hans gerninger? - <i>Ja!</i> Tror du på Gud Fader...)
3. Vand	Men Jesus svarede ham: »Lad det nu ske! For således bør vi opfylde al retfærdighed.« Så fjøede han ham. v16 (?) Men da Jesus var døbt, steg han straks op fra vandet,	Han befalede, at vognen skulle standse, og de gik begge ned i vandet, både Filip og hofmanden, og Filip	Præsten øser vand 3 gange på den der skal døbes, og siger: "Jeg døber dig i faderens, Sønnens og Helligåndens navn. Amen"

	(Matt. 3,15 –16)	døbte ham (ApG. 8,38)	
4. Meddelelse af Helligånden	og se, himlene åbnede sig over ham, og han så Guds ånd dale ned ligesom en due og komme over sig (Matt. 3,16)	Men da de kom op af vandet, bortrykkede Herrens ånd Filip, og hofmanden så ham ikke mere; han fortsatte sin rejse med glæde (ApG. 8,39)	Præsten lægger hånden på den døbtes hoved og siger: ”Den almægtige Gud, vor Herre Jesu Kristi fader, som nu har genfødt dig ved vand og Helligånd og skænket dig syndernes forladelse, han styrke dig med sin nåde til det evige liv! Han bevare din udgang og indgang fra nu og til evig tid! Amen”.